

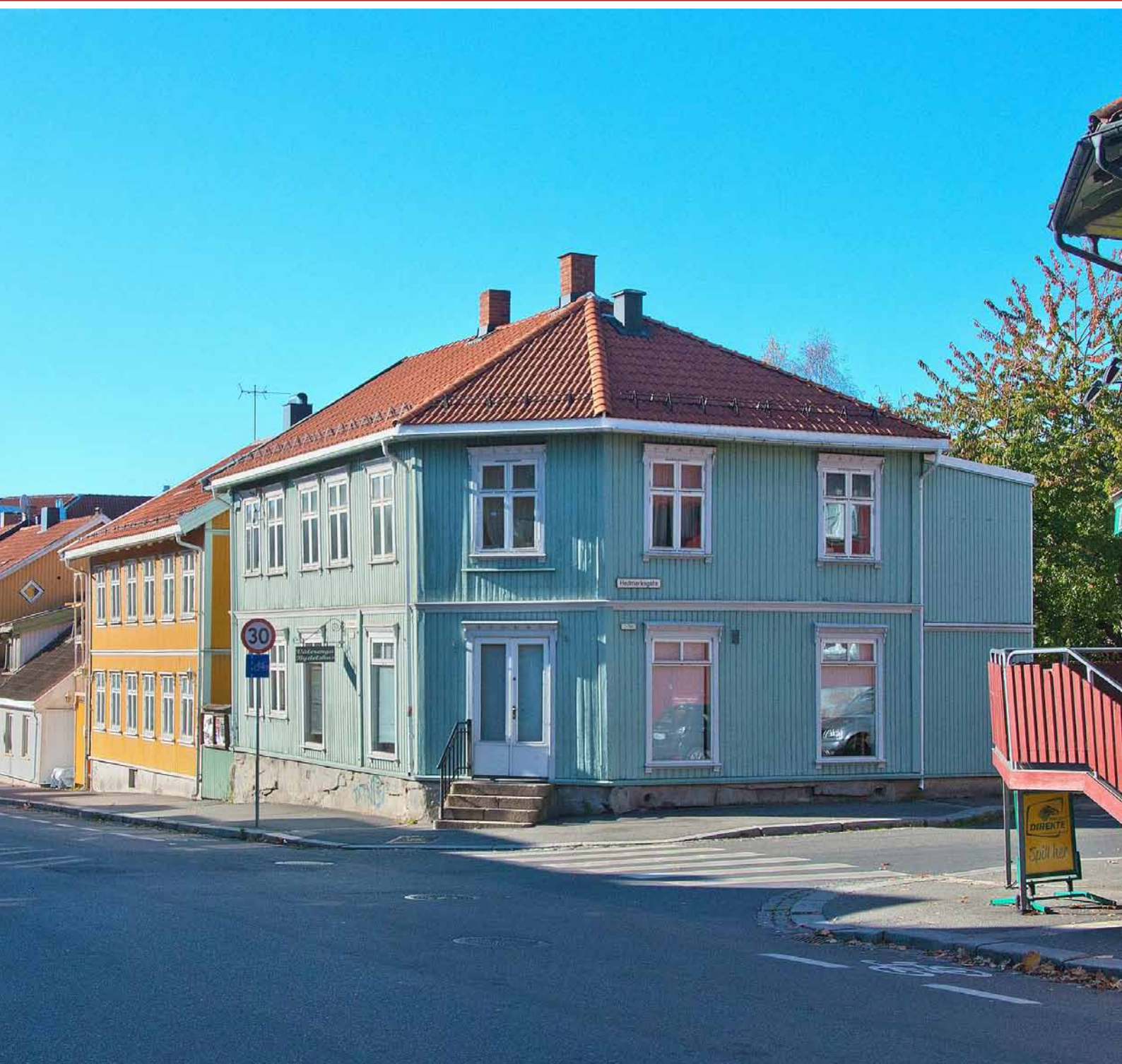
Min bestemor elsket Synnøve Finden – side 14
En trikkehistorie om Alfred Eriksen – side 10
„Jente-streiken“ – side 6

VÅLERENGA HISTORIELAG - vi tar vare på fortida for framtida

nr. 2 - 2022
25. årgang

MER GAMMELT ENN NYTT

Østkantspellet 18. – 21. august – side 9
Medlemsmøte 13. september – side 19

Av Even Haugseth

Jubileer, vandring, bygging og Spell

Siden siste blad ved påsketider har flere av dere vært med og spist bursdagskake, for 26. april markerte vi vårt eget 30-årsjubileum. Der var vi så heldige å kunne bli med Ole Peter Nordby, som også er i styret vårt, tilbake til 1889 da fyrstikkarbeiderskene streiket på 2 fabrikker i vårt nærområde. Rart å tenke på at det var de underbetalte kvinnene med dårlige arbeidsforhold, mange av dem fra Vålerenga og Kampen, som var så modige og streiket. Det ble i alle fall et veldig interessant foredrag som mange av dere fikk med dere. Som en oppfølger av dette, tar vi med mer om streiken i dette og neste blad.

7. juni møtte også mange forventningsfulle opp til bydel-svandring om «Trikken på Vålerenga». Johnny Vaaga hadde virkelig forberedt denne kvelden og til og med laget et informativt, lite hefte om temaet. Det som var så synd, var at lydanlegget vårt sviktet, og dette ble dessverre oppdaget kun kort tid før avmarsj. Det ble vanskelig å høre hva som ble sagt. Johnny er en sporty fyr, så han tilbød oss allerede samme kveld å holde foredrag på neste medlemsmøte om trikken. Vi setter umåtelig pris på dette og håper at mange av dere vil få med dere foredraget hans foredrag i menighetssalen tirsdag 13. september.

Av andre ting som er viktig i vårt nærmiljø, er at OBOS nå har presentert sitt nye byggeprosjekt ovenfor Sotahjørnet. Det var knyttet stor spenning til dette, da deres forrige forslag ikke var mye å skryte av. I historielagets vedtekter står det at «Vi skal fremme interessen for bydelens historie, i det ligger også bevaring av bydelens særpreg». Det er synd å si at OBOS her bevarer bydelens særpreg. Riktignok har de nå skjønt at det å bevare Sotakiosken der den står, er viktig. Dette skryter de også veldig av i sin presentasjon. I tillegg går de nå inn for bevaring av hjul- og drevfabrikken som også har huset Saxo-fabrikken. Dette er kommunens eiendom, så skulle bare mangle. Det skrytes også fra utbyggen av at de nå har tilpasset både boligblokkene i bakkant og et rekkehus ut mot gata i nr. 4. Disse høyblokkene er fremmedelementer på Vålerenga. Ved å stykke opp det sammenhengende spesielle miljøet med gamle næringsbygg fra kiosken til og med hjul- og drevfabrikken, ødelegger de det

særegne. Sånne miljøer er det veldig få igjen av. OBOS har også valgt å rive alt på den midterste eiendommen nr. 4. Byantikvarens råd om å ta vare på Bratlies skismøringsfabrikk er ikke respektert. Dette er skilandet Norges siste bevarte fabrikk som fortsatt befinner seg på sitt opprinnelige sted. Altså et nasjonalt kulturminne så vel som en lokal stolthet. Sannsynligvis er det verdens siste skismøringsfabrikk, og det meste av produksjonsutstyret er intakt. Selv om OBOS gjerne trekker fram at de har vært i dialog med oss, så betyr ikke det at vi støtter deres forslag. På OBOS' informasjonsmøte etterlyste vi samarbeide med OBOS, slik at disse eiendommene også kan utvikles og gi noe tilbake til bydelen.

OBOS er samarbeidspartner med VIF og Skimuseet. Nå har de virkelig muligheten til å bevise at de vil spille på lag med Vålerenga. Spennende å se om OBOS tar imot mer lokal medvirkning. Lurer på hva Byantikvaren og Plan- og bygningsetaten, som tidligere har gått inn for bevaring, gjør før saken avgjøres i bystyret.

Østkantspellet blir igjen satt opp i parken 18. – 21. august. Dette har vi nå ventet på siden 2019. Endelig får vi se Vålerengas stolte bydels- og idrettshistorie på teater igjen. Ryktene går også om at vår nyeste, store kamp om Hylla også er med i oppsetningen. Det som er flott med Østkantspellet, er at her er hele Vålerenga med på en eller annen måte, store som små. Historielaget og VIF Historie har vandringer kl. 17.00 disse dagene fra Sotakiosken til kjerka. 19. august skal kioskens 100-årsjubileum markeres. Møt opp!

Fortsatt riktig god sommer til dere alle!

Forside:

Vålerenga bydelshus feirer sitt 30. års-jubileum i år.
Foto: Reiner Schaufler

Av Jarle Teigøy

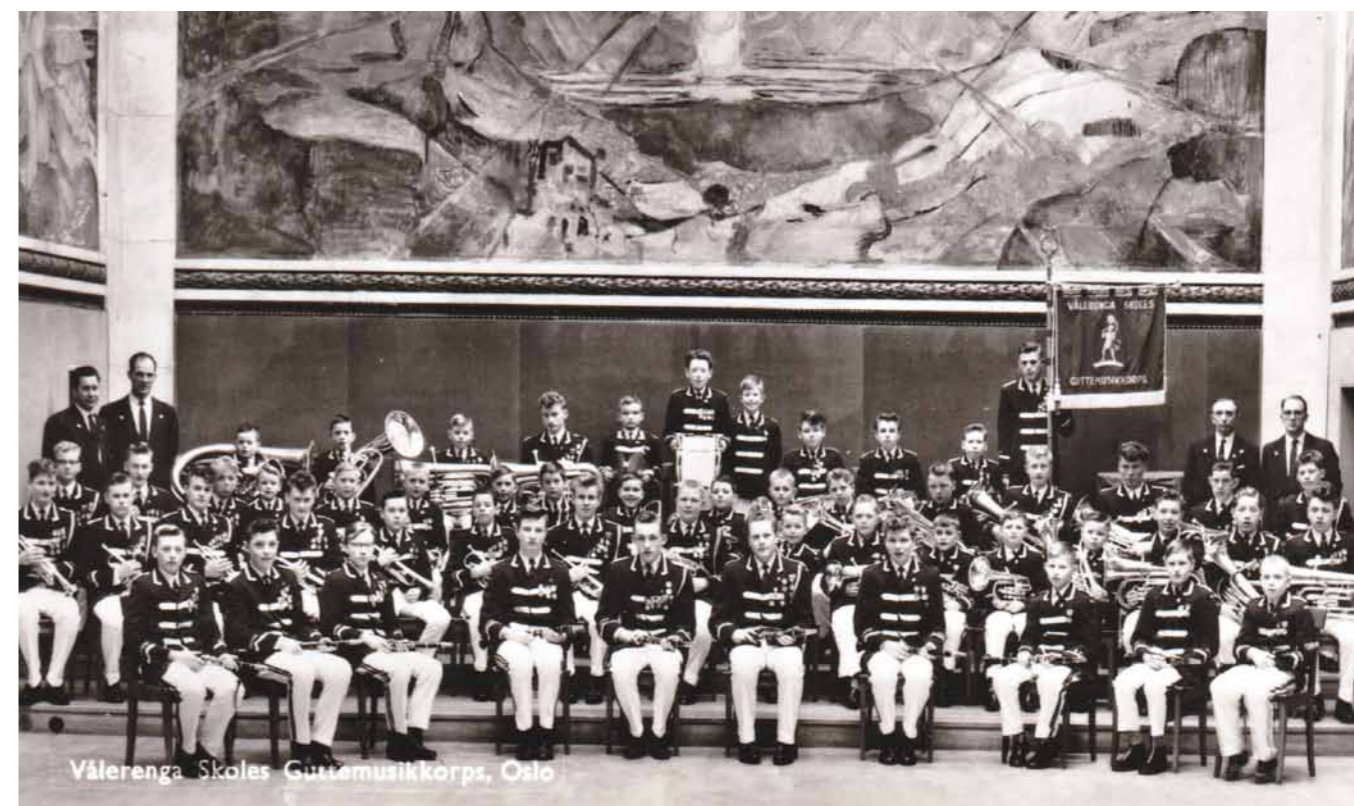

Vaalerengens skoles guttemusikkorps ca 1920 og ca 1960-tallet

Skolekorpset har lang tradisjon på Vålerenga og Etterstad. Det første skolekorpset ble etablert allerede i 1908, men ble nedlagt under første verdenskrig. 19. januar 1920 ble så korpset restiftet, og har drevet kontinuerlig siden da.

17. mai 1920 marsjerte Vålerenga skoles guttemusikkorps ned Karl Johan i flunkende nye uniformer, og var det eneste korpset i full uniform. I 1923 dro korpset på tur til Halden, troppet opp utenfor hjemmet til komponisten Oscar Borg og spilte en av hans kjente marsjer. Komponisten ble så begeistret at han skrev "Vålerengens honnørmarsj" og ga den til korpset. Marsjen inngår den dag i dag i korpsets faste repertoar. I 1975 fikk jentene lov til å være med. Korpset hadde over 50 medlemmer pr. november 2013.

Vålerenga Skoles Guttemusikkorps, Oslo. Bildet er fra Universitetets aula.

Medlemsmøte tirsdag 26. april

av Håkon O. H. Engh

Endelig kunne vi åpne dørene og slippe folk inn uten å tenke på coronarestriksjoner. Noen er nok fremdeles litt skeptiske til det uvante frislippet og tør ikke slippe helt av, men det gledelige resultatet var i alle fall at 75 – 80 besøkende fant plass i menighetssalen.

Even Haugseth ønska velkommen og minnet først om at Historielaget har nådd den modne alder av 30 år. Og det har vært begivenhetsfulle år siden stiftelsen i bydelshuset 1. april 1992. Primær oppgavene har vært og er å samle kunnskap og materiale for å ta vare på og spre opplysning om Vålerengas historie og særpreg. Oppslutninga og interessen gjennom alle disse åra har ettertrykkelig bevist at historielaget er levedyktig og noe langt mer enn en alminnelig aprilspøk. Som tidligere nevnt har oslokjenneren Leif Gjerland til og med kalt oss det mest oppegående av alle byens 22 historielag. Det må være tillatt å føle en smule stolthet av en så sterk attest.

Så langt ser det altså ut til at vi har lykket godt. Virksomheten har også bidratt med inspirasjon og lokalkunnskap for bl.a. teater og det storslagne «Østkantspellet». Ildsjelen for det sistnevnte, Jon Vidar Tidemand, er godt i gang med forberedelser til årets «spell», som vil få premiere 18. august.

Even ønska også alle velkomne til årets bydelsvandring tirsdag 7. juni. Da skal vi endelig få være med Johnny Vaaga og høre ham fortelle om trikken på Vålerenga. Få andre, om noen i det hele tatt, vet mer om dette enn Johnny, så denne vandringa er virkelig noe å se fram til. Utgangspunktet blir den tidligere bensinstasjonen ved

Galgeberg (i krysset St. Halvards gate/Enebakkveien).

Deretter fikk vi et hyggelig gjensyn og gjenhør med et dusin godt voksne piker fra Vålerengen Pikekor, deriblant også Kirsten Paaby, som for tretti år siden var initiativtaker til historielaget. Vi fikk høre de glade pikestemmene framføre kjente sanger, og iallfall for undertegnede, også noen ukjente. Som seg hør og bør begynte de med «Hurra for deg» og fulgte opp med «Velkommen Ære», «Storby natt» av Rudolf Nielsen (som ble født i Orknøygata), «Bæ, bæ, lille lam» i et meget spesielt arrangement á la fuge av Bach. Som ekstranummer fikk vi tidsaktuelle «Kom mai, du skjønne, milde». Vi takker for vellyd og sanggledede og ønsker de glade pikene velkommen tilbake en annen gang.

I anledning av jubileet vårt går det også en spesielt vel fortjent takk til Kirsten.

Så var tida endelig inne for kveldens kåseri. Det legges alltid mye arbeid og omtanke i å finne interessante og velegnede temaer og kåsører som kan legge fram stoffet på en forståelig og engasjerende måte. Men hvorfor gå over bekken etter vann? Etter det utsatte årsmøtet i fjor, viste det seg nemlig at en av de nylig innvalgte i historielagets styre i lang tid har jobba med et emne av spesielt stor interesse, ikke bare for Vålerenga og nærområdene, men også i norsk arbeiderhistorie generelt, nemlig «fyrstikkstreika» i 1889.

Ole Peter Nordby bor på Etterstad, men har også lange forbindelser til Vålerenga. Familien starta Saxofabrikken i Etterstadgata i 1930 og drev den til den gikk konkurs i 1960. Produktene omfatta først og fremst madrasser og sofaer og senger med finurlige praktiske og tekniske løsninger. Deriblant også en stålseng i tre etasjer.

Ole Peter har i lengre tid vært interessert i streika på fyrstikkfabrikkene ved Grønvold og Bryn i 1889 og har lagt ned mye arbeid i å finne ut av bakgrunnen, forløpet og resultatene.

Det går lange linjer gjennom historien og det som var. Men historien handler også om det som er. I den finnes årsakene og forklaringene for at det er blitt sånn. Og ofte slår også tilfeldigheter til. Tenk bare på blikkenslageren og den lille gnisten som starta brannen i Vålerenga kjerke og på mange måter påvirka lokalhistorien vår. Små hendelser kan gjøre store forandringer.

Det går to hovedlinjer gjennom historien; representert ved arbeiderbevegelsen og kvinnebevegelsen. Det står mennesker bak. Det er blitt som det er, fordi noen sto opp, sa fra og protesterte.

Fyrstikkfabrikken var en viktig arbeidsplass for mange fra områdene rundt. Der jobba arbeiderne under forhold og betingelser som i dag ville vært helt utenkelige. Mye av arbeidet var både farlig og helseskadelig. Verst var det for kvinnene som pakka fyrstikker. Arbeidsdagen var på 12-14 timer, og lønna var mildt sagt elendig. Da arbeidsgiverne ville sette den ytterligere ned, var begeret fullt. 23. oktober 1889 la kvinnene ned arbeidet. På initiativ og oppfordring fra Carl Jeppesen, redaktør i avisa Social-demokraten (seinere Arbeiderbladet og i dag Dagsavisen), stifta de streikende sin egen fagforening fem dager seinere. To dager deretter gikk 300 fyrstikkpakkere i taust demonstrasjonstog på Karl Johan. Anslagsvis 10.000 demonstranter slutta seg til dem.

Det var en av de aller første gangene streikevåpenet ble brukt i Norge, og avisene engasjerte seg tidlig.

Først ut var Morgenbladet, kritisk og belærende. Dagbladet fulgte opp, grundig og beskrivende og støttende. Lars Kristian Holst, redaktøren i Dagbladet, og spesielt hans kone Fernanda Holst, ble gode støttespillere.

Mange av datidas kjente og mindre kjente personer hengte seg også på med støtte til de streikende. I dag er vel Bjørnstjerne Bjørnson den mest kjente av dem. Han slutta seg helhjerta til de streikende både i skrift og tale. Han gikk bl.a. sterkt i rette med kirken og kirkeminister Hertzberg, som stilte seg på maktavernes side. I avisa Social-Demokraten gjorde Helle Devold det samme. Hun var en av de mest framstående og støttende aktørene, men er i dag glemt av de fleste.

De direkte resultatene av streika var svært beskjedne. Den varte i nesten seks uker, men førte ikke til annet enn vage løfter om framtidig bedring. Til tross for at de mannlige ansatte erklærte at de ikke krevde lønnsøkning, argumenterte fabrikkledelsen med at det ville være urettferdig overfor dem å heve lønna til kvinnene. Allikevel ble streika viktig og skulle seinere få stor betydning. Den

ga en gryende bevissthet hos kvinnene i arbeiderklassen, som også hadde fått sin første fagforening. Og først og fremst fordi streika ikke først og fremst var en lønnskamp, ble et tidligere ganske ubevisst borgerskap mer oppmerksom på arbeiderklassens levekår.

En ung og til da ukjent kvinne fra Vålerenga skrev seg inn i både Vålerengas og Norges historie ved å stå fram som en av streikas mest aktive og uredde aktører, nemlig Karoline Kristiansen. Hun ble født i 1871 og var bare atten år under streika. Allikevel ble hun et viktig symbol i kampen. Hun døde først i 1972, 101 år gammel. Hun overlevde altså fyrstikkfabrikken med fem år! Hun meldte seg tidlig inn i Arbeiderpartiet, som var stifta to år før streika, og var æresgjest ved feiringa av partiets 75-årsjubileum i 1962. I likhet med de fleste folk på østkanten i tidligere harde tider hadde hun neppe verken anledning eller råd til å vanke på restauranter. Nettopp derfor er det kanskje bare rett og rimelig at hun som en slags trøstepremie post mortem har fått en lokal restaurant oppkalt etter seg, nemlig «Karoline» på Fyrstikktorget. Den kunne iallfall ikke ha ligget på et riktigere sted.

De giftige svovelfyrstikkene som var hovedårsaken til de helsemessige skadene ved fabrikkene ble for øvrig forbudt i Norge i 1913.

Ole Peter fikk fortjent applaus, og vi takker for et spennende kåseri!

I anledning av jubileet ble det servert gratis kaffe og kake. Og det var så rikelig med kake at selv om mange forsynte seg godt, kunne vi også spandere på Gubbelaget, som hadde sitt månedlige møte dagen etter. Og selv da ble det kake igjen...

Kjøpmand J. Aarnæs

Fra kallsboka på Vålerenga, anekdote skrevet ned av sogneprest Alfred Eriksen:

August 1914 forefalt der et par aftener optøier på Vålerengen. Kjøpmand J. Aarnæs, Ingeborgs gate 7, hadde i panikdagene efter utbruddet av verdenskrigen tok overdreven høi pris for mel og hadde været uforsigtig til selv at fortælle om hvor meget han hadde tjent. I gatene omkring samlede en del folk, mest gutter, som pep og kastet sten. Optøiene var dog ikke av særlig alvorlig art og det lyktes ved hjælp av en del ridende konstabler snart at sprede svermen. Men kjøpmand Aarnæs blev fra den tid boycottet av sine kunder, så at han efter kort tid måtte slutte sin forretning.

Er det noen andre som har hørt denne historien?

Olaf Aarnæs med ansatt og kunder i sin butikk i Ingeborgs gate 7.

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek

«Jente-streiken» som satte fart i den norske arbeiderbevegelsen

av Jonas Bals

Da den internasjonale arbeiderbevegelsen gikk i 1. mai-tog verden over for første gang, med krav om åtte timers arbeidsdag, var det de kvinnelige fyrstikkarbeiderne som ledet an i det vesle toget som gikk gjennom Kristianias gater.

På slutten av 1800-tallet, da fagbevegelsen tok form og begynte å vinne streiker også i Norge, utgjorde kvinner om lag en tredjedel av industriarbeiderklassen. [1] Det store flertallet av dem var unge jenter mellom 15 og 30 år. Mange barn jobba også, og ofte under dårlige forhold. De jobba i gruver, på tobakkspinnerier, ved glassverk, sagbruk og som fyrstikkarbeidere. [2]

«Ikkje berre i det viktorianske Storbritannia, også i det oscarianske Norge blei den moderne industrien grunnlagt av flittige kvinne- og barnehender», skriver Espen Søybe, Harald Berntsen, Kjartan Fløgstad og Jon Langdal i boka *Dovre faller. Norge 1814–2014*. [3] De jobba stort sett under mannlige ledere. Da den store fabrikkun-

dersøkelsen ble gjennomført i 1909, viste den at 97,5 prosent av disponentene, 95,6 prosent av understyrerne og 93,5 prosent av formennene var menn. «Kapitalen var ei anonym og samfunnsmessig makt, men han hadde hankjønn.» [4]

Tjenestepiker og fyrstikkarbeidersker

Industriarbeidet var tungt, og ofte farlig, men likevel å foretrekke framfor alternativet, som gjerne var å bli tjenestepike. Mellom 1875 og 1910 vokste antallet kvinnelige fabrikkarbeidere fra knappe 5000 til nesten 25 000. Jo mer tilgjengelige fabrikkjobbene ble, jo vanskeligere var det å få byjentene til å bli tjenestepiker. I sin bok om kvinnearbeid skrev pedagog og forfatter Mimi Sverdrup Lunden at fabrikkarbeiderskene hadde fast arbeidstid og lønn, og noen ganger et bedre arbeidsmiljø enn det «vaskeskjellere, mørke kjøkken og kalde elver» kunne by på. Tolv timers arbeidsdag var heller ikke så avskrekkende, «for den som var vant til å arbeide både fjorten og seksten timer» [...].

De fleste voksne kvinner utførte mye arbeid i hjemmene, ikke bare i form av ulønnet omsorgs- og husholdningsarbeid,

men også ved at de produserte varer som ble solgt til lokale butikker eller på lokale markeder. Kvinner jobba blant annet som syersker, skomakere og kokker hjemmefra. «Deres Arbeide er mange Slags, og deres Tal er større, end mange har Anelse om», skrev journalisten og forfatteren Karen Sundt i 1890. De kvinnelige arbeiderne var gjemt bort «paa trange Hybler i mørke Baggaarde, paa Kvistværrelser med Udsigt gjennem en Rude i Taget, bag Symaskiner paa støvede 'Etablissementer' og bag rygende Vaskeballier i dybe, fugtige Kjældere», skrev hun.

«De kvindelige Arbeidere har ingen Organisation, ingen Syge- og Understøttelseskasser, ingen Agitatorer gaar omkring blant dem eller samler dem til masse møder for at fortælle dem, hvor usselt de har det, hvor uretfærdigt de er behandlet. Derfor spiser de fremdeles sit tørre Brød i hver sin Krog.» [5]

Sundt mente at det «mest virksomme Middel» var at «de kvindelige, ligesom de mandlige Arbeidere, sluttede sig sammen i Foreninger». [6] Men var noe slikt mulig? Ja – bare se på fyrstikkarbeiderne, skrev hun. Året før hadde nemlig de vist at det umulige var mulig.

Fyrstikkarbeiderstreiken 1889

Vi vet lite om kvinnene som ledet fyrstikkarbeidernes streik høsten 1889, og mye av det som er overlevert fra streiken, handler om dem som støttet kampen, ikke de kjempende selv. I de historiske framstillingene av streiken er det ofte ikke et eneste arbeidernavn å oppspore, mens Bjørnstjerne Bjørnson, Carl Jeppesen og Oscar Egede Nissen gjerne både er omtalt og avbildet. Da sosialdemokraten Anders Buen skrev om streiken i sine erindringer, var det for eksempel Jeppesen som var den «ordnende og ledende kraft i kvinnenes reising», med Christian Holtermann Knudsen og dr. Nissen «ved hans side». [7] I vittighetsbladet *Vikingen* ble fyrstikkarbeiderskene først portrettert som hjelpeløse piker på Bjørnsons arm, seinere som vilje- og retningsløse skapninger innhyllet i tåke, gående dit «hvor Jeppesen trækker dem». [8]

Ifølge Edvard Bull, som intervjuet flere av fyrstikkarbeiderne, hadde «jentene» forsøkt å streike også før 1889. I *Arbeiderbevegelsens historie i Norge* forteller han at de allerede sommeren tre år før la ned arbeidet i protest mot et lønnsnedslag på 15 øre dagen – «nesten et brød» – men at de ga seg da fabrikkene fikk overbevist dem om at fabrikken ville gå dukken i konkurranse med utlandet. I 1888 streiket de igjen, men løftene om forbedringer ble brutt. «Naar man ikke holdt, hvad man hadde lovet jer, saa var det, fordi I ikke var organiserede», skrev Helle Devold, Hulda Jeppesen og Marie Knudsen i en egen henvendelse til kvinnene i *Social-Demokraten*, der de innkalte til et møte dagen etter for å stifte en fagforening. [9] [...]

«Gjentene» klarte altså å gå ut i enda en streik året etter [...], høsten 1889. Det som gjorde den streiken annerledes

Kvinnelige arbeidere i fyrstikfabrikk 1907. Foto: Anders Beer Wilse / Norsk Folkemuseum

enn de foregående, var både at den varte lenger, at den fikk støtte fra andre, at den førte til etablering av en fagforening, og ikke minst at den klarte å rette offentlighetens søkelys på de ekstremt farlige arbeidsforholdene de arbeidet under.

Det var jentene og kvinnene på Bryn som satte det hele i gang, ved å lede an i en spontan demonstrasjon ut av fabrikkens. Det skjedde umiddelbart etter at bestyrelsen hadde varslet en reduksjon fra seks til fem og et halvt øre per pakket gross, det vil si 144 fyrstikkesker.

De første som la ned arbeidet, kom nesten alle sammen fra Enebakk, der bestyrer Holm Jønsen hadde ført et strengt regime, og hvor flere av arbeidsløerne ofte brukte stokken på de ansatte. [10] Etter å ha lagt ned arbeidet bega de par hundre jentene og kvinnene fra Bryn seg i samlet tropp bort til Grønvold, der pakkerskene hadde fått den samme

beskjeden, og forsøkte å få dem med seg. Jentene og kvinnene der ble låst inne bak fabrikkportene, men sluttet seg likevel til streiken og holdt opp med å jobbe. Dagen etter møtte ingen av dem på arbeid. Gutta og mennene, som var bedre betalt, klarte de derimot ikke å få med seg.

En av de få skriftlige beretningene som finnes om streiken, ble skrevet av Carl Jeppesen mer enn 20 år seinere. Som *Morgenbladet* så harmdirrende anklaget ham for, inntok han utvisomt en ledende rolle under konflikten. Samtidig kan det være grunn til å sette spørsmålsteget både ved avisens påstand om at «alle streiker, takket være den danske børstebinder», og Jeppesens egen framstilling av saken. [11] Streikens opphavskvinner fikk i alle fall ikke en særlig framtrekkende rolle i noen av versjonene.

For Jeppesen, som konsekvent omtalte seg selv i tredje person da han fortalte om streiken, hadde det hele begynt da han i morgenavisene leste at pakkerskene hadde gått ut i streik: «Redaktøren hadde straks teften av at her var bruk for en 'en mann med skjegg'», skrev han. [12] *Social Demokraten* gjenga også *Intelligenz-Seddelers* møtereferat fra et av de første offentlige møtene som ble avholdt til støtte for de streikende, der dr. Nissen slo fast: «Denne gang skulde de streikende seire, for denne gang stod der mænd bag dem.» [13] [...]

Fyrstikkarbeiderskene selv var ikke noen politiske noviser. I foreningens 50-årsberetning heter det at flere av dem tidlig begynte å «interessere sig for den politiske arbeiderbevegelse», og at de var «aktive deltagere i Det norske Arbeiderparti helt fra dets stiftelse i 1887». [14] Da Karoline Kristiansen i en alder av 98 år ble intervjuet i forbindelse med streikens 80-årsjubileum, fortalte hun at

Arbeidere ved Bryn Haldens Tændstikfabrikk, 1908. Foto: ukjent fotograf / Oslo Museum

Fyrstikkeske fra H. Jølsens Tændstikfabrik. Bård Løken/ Anno Norsk skogmuseum

«noen blant oss hadde vanket på sosialdemokratiske møter og i Christiania Arbeidersamfund».[15]

Kvinnekamp og klassebevissthet

Gjennom streiken klarte kvinnene å mobilisere mange av hovedstadens arbeidere til felles sak. De avholdt daglige streikemøter, og tre-fire ganger i uka gikk de i tog fra Etterstad over Grønland og ned til Karl Johan, midt under promenadetiden. Ved Wergeland-statuen holdt de taler, og mens de gikk i tog, sang de sin egenkomponerte sang, om kreftene som lå skjult i det blikkstilte hav og om frihetens dag som var i ferd med å gry. [...]

I november 1889 skrev Smaalenenes Amtstidende at «Arbeidertoget til Etterstad i Søndags var vistnok en af de største Arbeiderdemonstrationer, vi har havt i vort Land», og anslo at 8–10 000 deltok. [16] I en resolusjon som ble vedtatt på demonstrasjonen, krevde de blant annet at myndighetene rystet «Dorskheden av seg», og snarest mulig måtte vedta en arbeidervernlovgivning. Viktigere enn hva de streikende krevde av myndighetene, var hva de krevde av seg selv og hverandre: Ved å etablere en fagforening fikk de en felles stemme og et kampredskap.

Solidariteten mønstres

Kvinnenes forening ble den første fyrstikkarbeiderforeningen i Norge. I tillegg til å stifte en fagforening etablerte de også en streikekomité som foruten Carl Jeppesen besto av tre kvinner fra hver

av fabrikkene, samt Oscar Egede Nissen og Helle Devold. De påbegynte arbeidet med å organisere de resterende 250 streikende arbeiderne samt å samle inn streikestøtte. Det siste var helt nødvendig, for det fantes ingen kampmidler eller noe forbund å lene seg på.

Kvinnesaksforkjemperen Margrethe Vul-lum, som ble fagforeningens første leder, arrangerte støttekonsert i gymsalen ved Akershus festning, der komponisten og musikeren Agathe Backer Grøndahl og operasangeren Gina Oselio opptrådte, og det ble holdt flere store folkemøter i Arbeidersamfundet, der Bjørnstjerne Bjørnson holdt flammende taler om «samfunnsretten».[17] Den nye fagforeningen fikk inn bidrag fra arbeidere rundt om i hele Norge og fra De samvirkende Fagforeninger i København.

I tillegg til kravene om bedre sanitære forhold framsatte den nye foreningen også krav om ordnet arbeidstid på ikke mer 12 timer per dag, ingen lønnsreduksjon og en avskaffelse av mulktssystemet. Det siste var en forhatt ordning der kvinnene ble trukket til prosent av ukelønna si dersom de forsømt mer enn et kvarter av den ukentlige arbeidstida. Det var likevel kravet om forbedrede sanitærforhold som vakte mest sympati, noe som skyldtes den forferdelige sykdommen som rammet mange av arbeiderne, fosfornekrosen.

Fosfornekrose. Foto: Wikimedia Commons.

Arbeidet med fosforstikkene, som var billigere å produsere enn de såkalte sikkerhetsstikkene, førte til at mange arbeidere ble rammet av fosforforgiftning. Fosforen var overalt, og på noen av avdelingene skal den ha ligget så tett at det lyste under folks skosåler i mørket og fra de mannlige arbeidernes skjegg. Forgiftningen kom ofte i form av slapphet, kvalme og mageonde, men kunne også utvikle seg til nekrose. Mange av arbeiderne hadde dårlige tenner, og på grunn av de dårlige hygieniske forholdene kom fosforet seg via hendene og maten, ned i hull i tennene og videre til selve

kjevebeinet. Der førte fosforet til at selve skjelettet gikk i oppløsning, og mange av arbeiderne som jobba med fyrstikkproduksjon ble uføre for livet. [...]

Etter at streiken var et faktum bidro legen Oscar Egede Nissen til å formidle kunnskap til offentligheten om de helsefarlige arbeidsforholdene ved fabrikkene, og på et møte sto to arbeidere i ulike stadier av fosfornekrose fram for å gi ansikt til lidelsene. «Det blev dødsstille i forsamlingen. En mængde kvinder kunde ikke holde taarene tilbage, men hulkede», skrev Social-Demokraten.[18]

Offentlige møter som dette gjorde mye for å vekke sympati med fyrstikkarbeidernes sak, også langt inn i borgerlige kretser. For ettertiden har imidlertid dette offer-perspektivet, der fyrstikkarbeiderskene ble «vist fram» som om de var et objekt for streiken framfor dens subjekt, vært nokså dominerende. «Når denne streiken er gått over i historien, er det på grunn av omverdenens reaksjon», skriver for eksempel Jan Eivind Myhre i *Oslo bys historie* (1990) – før han skriver om Carl Jeppesen, Oscar Egede Nissen og Bjørnson.[19] Og i Mona Ringvejs bok *Landet mot nord* (2020) heter det om fyrstikkarbeiderskene at «de talte ikke sin egen sak. Andre tok ordet for dem». Bjørnson og andre «gikk til aksjon. De reiste en opinion i pressen og fikk folk til å åpne øynene for de uverdige forholdene», skriver Ringvej.[20]

Men om det var noen som var passive under streiken, var det de mannlige arbeiderne. De hadde blitt oppsagt da produksjonen gikk i stå, og henvendte seg raskt til Jeppesen med en bønn om å få forhandlet fram en løsning og avsluttet konflikten. Da det ikke lyktes, ble utfallet at de hver fikk fem kroner utbetalt fra streikekomitéens midler, før de etter en stund fikk utbetalt bidrag fra fabrikken.

Ifølge fagforeningens egen femtiårsberetning ble kvinnenes forening på Grøn-vold stiftet 28. oktober 1889. Mannfolkene dannet sin egen fagforening dagen etter. «Da den mannlige forening som nevnt blev stiftet 29. oktober har denne dag senere vært regnet som stiftelsesdagen», heter det – kanskje en smule lakonisk? – i beretningen. Like talende er den lange lista over foreningens ledere, som de første mange årene bare besto av kvinnelige navn. Etter at de to foreningene slo seg sammen i 1913, finnes det ikke en eneste kvinne på lista.[21]

(fortsetter i neste nummer)

Teksten er opprinnelig publisert i Agenda Magasin 30. april 2022. Den er et forkortet utdrag fra boka *Streik! – en historie om strid, samhold og solidaritet*, Res Publica 2021. Res Publica og Agenda Magasin er del av samme selskap.

Noter

- [1] Marit Hoel: Den kvinnelige arbeiderklassen, Universitetsforlaget 1983, s. 133.
- [2] Evy Helen Gaard: Kvinnelige arbeidere i tekstilindustrien i Kristiania, hovedoppgave i historie ved UiO 1977.
- [3] Espen Søbye, Harald Berntsen, Kjartan Fløgstad og Jon Langdal: Dovre faller. Norge 1814–2014, Gyldendal 2014, s. 254.
- [4] Ibid. s. 121.
- [5] Karen Sundt: Kvinden i det private og offentlige Liv: et praktisk Indlæg i Kvin-despørgsmaalet, Kristiania 1890, s. 82.
- [6] Ibid.
- [7] Anders Buen: Erindringer, Det norske Arbeiderpartis forlag 1934, s. 28.

[8] Vikingen 16.11.1889 og 23.11.1889.

[9] Social-Demokraten 27.10.1889, Anders Buen, ibid. s. 29.

[10] Astrid H. Moe, Aksel Jacobsen og Harald Antonsen: Grøn-vold fyrstikkarbeiderforening 50 år 1889–1939, Arbeidernes Aktietrykkeri 1939, s. 23.

[11] Uten forfatter: Glimt gjennom 50 år, Det norske Arbeiderpartis jubileums-festskrift, Det norske Arbeiderparti 1937, s. 15.

[12] Carl Jeppesen: «Norske arbeiderkvinnens første lønnskamp», 1912., i Carl Jeppesen: Artikler, sanger, prologer og dikt (ved Hans Johansen), Tiden, Oslo 1951, s. 27.

[13] Anders Buen, ibid. s. 33.

[14] Astrid H. Moe, Aksel Jacobsen og Harald Antonsen, Grøn-vold fyrstikkarbeiderforening 50 år 1889–1939, 1939, s. 5.

[15] «80 år siden fyrstikkarbeiderskenes store streik: En av de store begivenheter i

arbeiderbevegelsen og i norsk samfunns-kamp!», Nordlands Framtid 11.10.1969.

[16] Smaalenenes Amtstidende, 26.11.1889.

[17] Carl Jeppesen: «Norske arbeiderkvinnens første lønnskamp», 1912.

[18] Social-Demokraten 03.11.1889.

[19] Jan Eivind Myhre: Oslo bys historie bind 3. Hovedstaden Christiania, 1990, s. 458.

[20] Mona Ringvej: Landet mot nord. 1000 år. 22 personer. En historie, Spartacus 2020, s. 453.

[21] Astrid H. Moe, Aksel Jacobsen og Harald Antonsen, ibid. s. 7, s. 30. Foreningens første ledere var Margrethe Vul-lum, fru Pettersen, Mathilde Bakkerud, Alvilde Trosterud, Marie Schultz, Anna Andresen, Kristine Pettersen, Agnes Johansen, Lovise Johansen, Anna Thomasen, Anna Martinsen, Karen Gustavsen, Inga Hulbak, Kristine Andresen og Ester Karlsen.

Har du husket å bestille billett til Østkantspellet 2022?

Gå ikke glipp av teateret om Vålerenga i Vålerengparken. Mye god lokalhistorie om både bydelen og idretten.

Disse forestillingene er satt opp for allmennheten:

Torsdag 18. august kl. 19.00

Fredag 19. august kl. 19.00

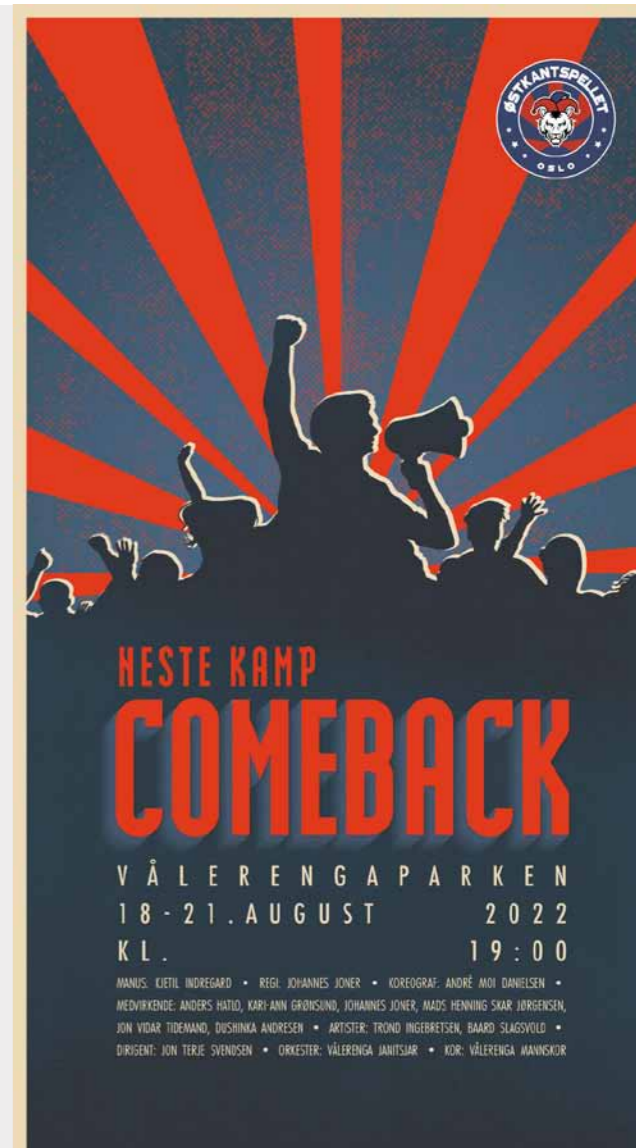
Lørdag 20. august kl. 14.00 og 19.00

Søndag 21. august kl. 14:00 og 19.00

Sikre deg billetter på:

<https://tikkio.com/ostkantspellet>

Disse dagene blir det arrangert bydelsvandring i regi av VIF Historie og Vålerenga historielag. Frammøte kl. 17.00 ved Sotakiosken på hjørnet av Etterstadgata og Strømsveien. Fredag 19. august vil det bli en overraskelse i anledning kioskens 100-årsjubileum.

Sokneprest Eriksens portrett i Vålerenga kirke.

En høstdag i 1919, da sokneprest Alfred Eriksen «kom kjørende hjem paa Vaalerengen, blev han opmerksom paa, at der paa tilhænergervognens forreste platform stod en beruset person. Det var ganske tydelig at manden var beruset, idet han ikke kunde holde sig opreist men hang utover rækverket og dinglet.»

En trikkehistorie

av Ole Peter Nordby, klipp fra Nasjonalbiblioteket

Det var Morgenbladet som brakte historien til torgs 12. januar 1920 under tittelen «Berusede folk på sporveien» og undertittelen «Sokneprest Eriksen og sporveiskonduktøren. En lagmandsrettsak». Som den handlekraftige mann han var, påpekte Eriksen overfor konduktøren på trikken at «manden var overstadig beruset og derfor burde ha været bortvist fra vognen, og ikke været solgt billett.» Konduktøren innrømmet at mannen var beruset, men hadde vurdert det slik at mannen ikke sjenerte noen.

For Eriksen var dette ikke godt nok, og fordi «der til stadighet har været klaget over, at berusede personer fik reise med trikken opover paa de kanter og der her forelaa et flagrant brud paa reglementet», anmeldte sokneprest Eriksen resolutt saken til politiet, som reiste tiltale mot konduktøren «ved at ha git omhandlede berusede person adgang til vognen.»

Retten skal være rett, tenkte soknepresten, og var sikkert fornøyd da «meddomsretten dømte konduktøren til en mindre bot». Men den gang ei, konduktøren ville ha saken inn for lagmannsret-

ten. Der innrømmet så en overkontrollør under behandlingen i januar 1920 at «man ikke tok det saa nøie med reglementets bestemmelse om, at berusede personer ikke maatte følge med sporvognen. Naar de blot ikke opførte sig støiende og urolig eller ikke generede medpassagerer, lot man dem som regel bli med.»

Saken ble referert i flere aviser, og avisen «Den 17de mai kunne i sin reportasje fortelle at «den morske soknepresten som nok kan forsvara brennevinet til bruk paa eige bord, men er so uforsonleg og kraglevoren naar det gjeld andre syndarar, var svært uheppen i provføring si mot konduktøren.» Konduktøren ble allikevel frikjent, men hendelsen blir stående som et eksempel på den oppmerksomhet soknepresten på Vålerenga fikk i offentligheten, og den opphetede stemning som rådde i spørsmål som hadde med alkohol å gjøre i Kristiania på høsten 1919.

For i oktober 1919 hadde det da vært folkeavstemning i Norge, den første av de seks vi har hatt gjennom historien, og denne avstemningen gjaldt alkohol. Mer bestemt gikk det om et forslag til

«lovfestet varig forbud mot tilvirkning, innførsel og omsetning av brennevin og sterk vin». Forbudsaken skulle avgjøres ved at folket sa sin mening.

Dette skjedde i samme periode som Morgenbladet kunne melde at sokneprest «Dr. Alfred Eriksen blev, mens forbudsagitationens bølger gik paa det høieste, utsat for ondartet sladder, utspredd av et par fanatiske kvinder fra Vaalerengen. Sladderer var av den art, at han fandt at burde melde de skyldige, og der er nu anlagt offentlig straffesak mot dem.» Bare en uke etter at konduktøren var blitt frikjent i lagmannsretten, gikk Eriksen ut med et injuriersøksmål mot noen sine egne menighetsmedlemmer for å få tilbakevist ryktene om at han hadde sjanglet full oppover Danmarks gate. Han krevde at ryktene som gikk om ham skulle kjennes døde og maktesløse, han ville ha oppreisning.

Et liv i kamp

Alfred Eriksen kan nok ha vært en stridbar mann. Mye vitner om det. En stor

del av hans tid som sokneprest i Karlsøy i Troms på 1890-tallet hadde artet seg som en sammenhengende feide. Eriksen ble valgt til ordfører i Karlsøy i 1898 og beholdt klubben frem til 1903. I denne tiden skrev han en rekke avisartikler om 'handelsmannsherredømmet', og var som ordfører i langvarig strid med væreier og tidligere ordfører Adolf M. Helberg, og til dels også med handelsmann og ordfører Christian Figenschou i nabokommunen Helgøy.

Kampviljen kan ha bidratt til oppslutning om Eriksen, og han ble i 1903 sammen med tre andre valgt til Stortinget for Arbeiderpartiet, som de første representanter for partiet, alle fra Nord-Norge. Han var frontfiguren som da ledet an, og på Stortinget ble han gruppefører for Arbeiderpartiet og partiets samlingsfigur i den første perioden. Han ble gjenvalgt til Stortinget i 1906 og 1909.

Samtidig var han aktiv i lokalpolitikken, og ble også gjenvalgt til kommunestyret i Karlsøy 1904 og 1907, men fikk da ikke nok stemmer til å bli ordfører.

Det som også er blitt stående som en solid merkestein etter ham, er at han i 1902 grunnla han avisen Nordlys og redigerte denne frem til 1911. Dette skjedde etter han hadde røket uklar med Venstre-avisen i Tromsø.

Så i 1911 da han ble utnevnt til sokneprest på Vålerenga, var han allerede godt kjent i offentligheten.

I 1912 ble han så kastet ut av Arbeiderpartiet. Som formann i Riksmålsforbundet hadde han da offentlig anbefalt velgerne ikke å stemme på kandidater som ikke støttet riksmålsaken, uavhengig av partitilhørighet. Han hadde lang fartstid som stortingspolitiker, og hadde hatt en solid posisjon i partiet, men her satte han målsak foran alle andre politiske kamper, og hans individualistiske holdning

Smuglingen
florerer som aldrig før: magter man med svære omkostninger at hemme den for en kort tid, tiltar hjemmebrændingen i en uhyggelig grad.

Skaan os for hjemme-brændingen
som bringer folk fra sans og samling og ødelægger hjemmene.

Nu faar det være slut med forbudshumbugen!

Drukkenskapsarrestationene i de nordiske hovedstæder.

Kjøbenhavn (frit salg)

Stockholm (individual kontroll)

Oslø (brennevinsforbud)

Helsingfors (totalforbud)

Ved mandag 18. oktober at stemme

Mot Brennevinsforbud

faar man forbruget under offentlig kontroll.

Hvilken stemmeseddel vil du bruke 18. oktober?

Mot Brennevinsforbud

betyr hjemmets ruin.

For Brennevinsforbud

betyr hjemlig lykke.

Vi velger stemmeseddelen: **For Brennevinsforbud**

Avholdsfolkets Landsnevnd.

kom i veien for arbeiderbevegelsens krav til solidaritet og disiplin.

Etter dette ble avstanden til partiet gradvis større. Selv mente Eriksen at det var partiet som hadde fjernet seg fra ham, og ikke omvendt. Som han skrev om seg selv ved 50-årsmerkingen for studentene fra 1883: «Den forandring som i de følgende år er foregått med arbeiderpartiet, har gjort at jeg ikke lenger kan ha noget til overs for dets politik.»

Det var i årene fra 1911 til 1916 han satt som formann i Riksmålsforbundet. Ovenpå de tidligere konflikter han røk opp i, kom han så i konflikt med styret i Riksmålsforbundet og forlot denne posten.

Flere eksempler på hans engasjement og kampglade holdning finnes i bøkene som er skrevet om han. Han sloss i hovedsak for sine saker, ikke for å slåss, selv

om han nok kan ha fortonet seg som en stridslysten kamphane.

Forbudsstriden

I 1919 stod Eriksen på nytt i strid. Alfred Eriksen hadde funnet en kampsak i forbudsstriden som raste på denne tiden.

Søndag den 5. og mandag den 6. oktober 1919 ble det avholdt en landsdekkende folkeavstemning i forbudsaken. Det ble avgitt 794 000 stemmer (66,2 % fremmøte). Ved avstemningen ble det et klart flertall for fortsatt forbud mot omsetning av brennevin og hetvin. 489 000 stemmer på landsbasis eller 62 prosent var for forbud, 305 000 stemmer eller 38 prosent var mot. Eriksens stemme var mot forbudet, i pakt med de fleste andre i Kristiania, der bare 21 % stemte for forbudet.

„Mot Forbud“.
Foredrag
av
Hr. Professor Axel Holst
Kristiania Haandverks- og Industriforeningens Sal, Rosenkrantsgt. 7.
Onsdag den 1ste Oktober Kl. 7 Aften.
(H.O. 22051)
Adgang for alle.

„Mot Forbud“
taler
Torsdag den 2den Oktober Kl. 8 Aften
i
Folkets Hus
Hr. Sogneprest Dr. Alfred Eriksen.
Adgang for alle.

FORBUDS-KAMPEN
Stort møte
Onsdag 1. oktober kl. 8 aften.
Dr. Johan Scharffenberg
(Er forbudet ønskelig og gjennomførlig?)
taler i
David Østlund
(Verdens første og verdens største forbudsløst)
Calmebergatens Missionshus.
Sang av „Norrøna“.
Dørene åpnes kl. 7.15.
ALLE VELKOMMEN.

Men i andre deler av landet var oppslutningen om forbudet sterk, aller mest på Vestlandet, Sørlandet og i Nord-Norge. Aller størst var tilslutningen i Møre og Romsdal og Rogaland. Skillelinjene var tydelige, her var det by mot land, mann mot mann.

I denne perioden var det Eriksen tidlig i 1920 anla injuriansaken mot de fire kvinnene som han anklaget for å ha satt ut ryktene om at han hadde vært full på offentlig sted.

Sognepresten ville åpenbart ikke finne seg i å bli baksnakket i sin egen menighet. Han var kjent som en liberal og frisinnert person, men som saken mot trikkekonduktøren hadde markert tydelig, ville han ikke se berusede personer som ikke «kunde holde sig opreist» eller sjanglet gatelangs.

Så Eriksens sak var ikke en privat vendetta mot 4 av menighetens medlemmer, den var en del av en større politisk strid.

Eriksen var mot forbudet. Dette hadde han markert så klart at ingen kunne være i tvil om det.

I 1919 var han ute på en større turne til støtte for nei-siden. Han var en av de mest benyttede talere i denne striden. I løpet av den siste måned før folkeavstemningen besøkte han i tur og orden Stavanger og Bergen med sitt foredrag mot forbudet. Kongsberg lå også på reiseruten, i Skien skal det ha vært over 1000 tilhørere, i Horten over 1500. Der hadde flere hundre ikke fått plass i salen og måttet gå hjem uten å få med seg foredraget. I innspurten til selve avstemningen 5. og 6. oktober ble det annonsert et stort folkemøte med Eriksen i Folkets Hus i Kristiania med «Hr. Sogneprest Dr. Alfred Eriksen» som taler. Temaet for talen var enkelt og klart: «Mot forbud».

Sognepresten var ikke bare mot forbudet, han var for vin. Om vi skal tro avisenes referat fra talene hans, var vinens velsignelse et tema som dukket opp med stor tyngde i hans taler mot forbudet. Arbeideravisen Iste Mai hadde på et eller annet vis fått tilgang på hans foredrag og kunne 12. september sitere noen av hans tanker om å drikke vin: «Det er nemlig det særegne ved vinen at den ikke kan erstattes med noget annet. Det er en dyp trang hos menneskene til å feste, til etter arbeidet å skaffe sig lyse stunder ikke bare ved mat. Det er det særegne ved vinen at den eier en vidunderlig evne til i øieblikket at høine og kaste glans over livet. Jeg vil si saa stort et ord, at dersom man aldri oftere vilde sætte et glas vin på mitt bord, vilde livet bli uendelig graatt, og det er dog graatt nok før!» Han skal også ha anbefalt denne vinresepten for allmenn nytte og glede: «Vi maatte faa store, lyse og vakre lokaler, hvor man lyttende til skjøn musikk kunde nyte sitt lille glas. Da kunde vi få noget av det lys og dens glæde vi alle trenger». I slutten av september fulgte Møre Tidend opp med samme sitat i en lystig harselas over sognepresten.

Det er vanskelig å fastslå om sitatet er korrekt, men og det kan synes noe underlig at sognepresten valgte å snakke om vin på disse møtene, all den tid forbudet

gjaldt hetvin og brennevin, men avisens referat er kommet på trykk med Eriksens tale som kilde. Nå var nok ikke dette hovedpoenget i hans foredrag, det fremgår på annet sted at hans argumentasjon var rasjonell og at han fremfor alt pekte på de uheldige virkninger av forbudet, i form av smugling, hjemmebrenning og bruk av brennvinssurrogater som for eksempel hårvann og teknisk sprit.

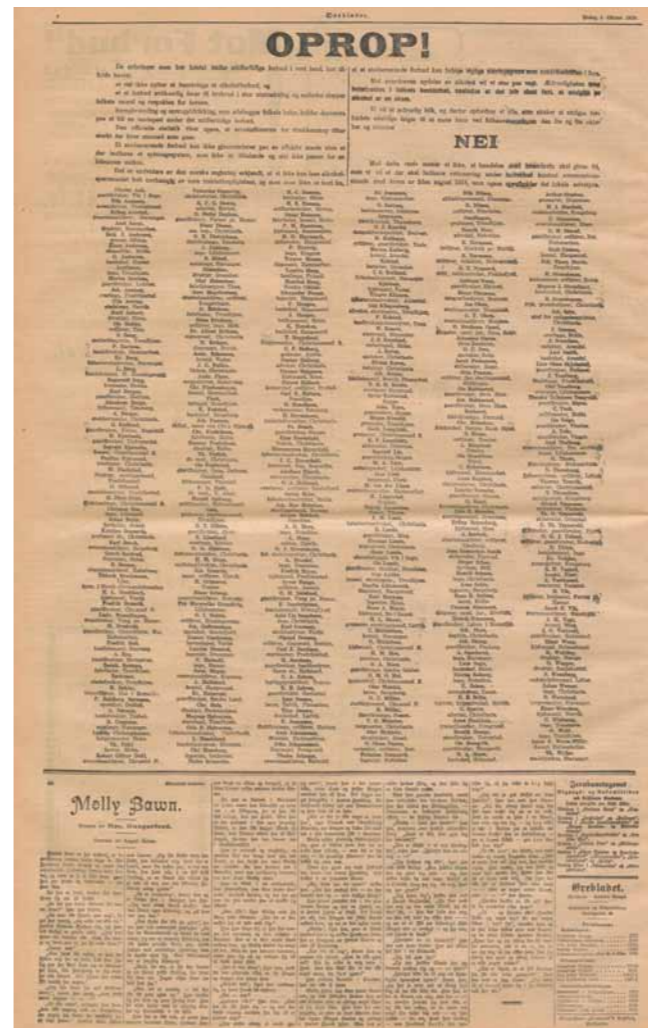
Var sognepresten full?

Morgenbladet brakte torsdag 29. januar 1920 et omfattende referat fra rettssaken mot de 4 kvinnene på trykk. Det ble ført en rekke vitner. Margit Torgersen, som var «pike hos sogneprest Eriksen fra 8de april i fjor» kunne fortelle at hun aldri hadde sett ham beruset. I tillegg kunne Eriksen også selv bevitne «at der i løpet av hele halvåret kun var to gange han hadde været borte i selskap, men da hadde han bilt hjem begge gange. Ellers pleiet han at ta en tur hver eftermiddag ved 7-tiden. Det eneste der kunde være tale om var at han var kommet hjem fra et foreningsmøte e. l., hvor der selvsagt ikke var servert noget.» Det kan av avisens referater se ut til at andre vitner som kunne befeste oppfatningen om sogneprestens edruelighet ikke ble ført.

Men var sognepresten full? Domstolen ser ikke ut til å ha drøftet dette spørsmålet inngående under rettsbehandlingen. Avisenes referater fra rettssalen tyder på at det mer eller mindre ble tatt for gitt at han ikke var det.

Spørsmålet som retten skulle ta stilling til var om kvinnene hadde hevdet at han var full og dermed spredt «usande rygter som vinder tiltro om offentlig tjenestemand, der er egnet til at skade hans stilling», slik tiltalen var etter straffelovens paragraf 247.

Hilda Caspara Andresen, menighets-søsteren på Vålerenga forklarte retten «at der gikk svært meget sladder paa Vaalerengen om denne affære». Dette ble støttet opp av uttalelser fra fru Nicoline Marie Bugge som hadde hørt at en av de fire tiltalte «hadde sagt, at sogneprest hadde været saa fuld, at han sjanglet

paa gaten». Mennene til to av de tiltalte kunne også fortelle at deres koner hadde fortalt dem at de «hadde set sognepresten sjanglet». Så at det var rykter ute, og at flere av de tiltalte koner hadde spredt disse, kunne meddomsretten ikke være i tvil om.

Fuller folk som ravet gatelangs inntok en sentral posisjon i striden om alkoholforbudet. Eriksen hadde etter et besøk i København – hvor det ikke var noe forbud – hevdet at det der ikke var på langt nær så mange fulle folk i gatene som i Kristiania. Han mente å kunne slå fast at danskene klarte seg fint uten noe alkoholforbud. Han ble motsagt av folk som hadde bedre kjennskap til det danske dagliglivet enn ham, og også av folk som stadig mente at tilfældighetene hadde spilt ham et puss da han kom hjem fra Danmark og «paa sin vei fra hotellet til Bredevandet hadde set 5 fulde mennesker»

«Enhver kristen maa stemme ja.»

Men injuriansaken var også preget av mer enn forbudssaken. Den var også et angrep rettet mot grupperinger i lokalmiljøet som trakk sognepresten gudstro i tvil.

På Vålerenga hadde det – som andre steder vært en fremvekst av nye religiøse

miljø og organisasjoner. Disse var også aktivt og intenst engasjert i forbudssaken. Morgenbladet refererte til at en av kvinnene – og det kan ha vært flere av dem dette gjaldt, uten at det ble nevnt – var medlem i avholdsforeningen hvite kors..

En av de tiltalte, Anna Sofie Hansen, ble spurt om de hadde bedt for sognepresten på møtene i denne foreningen. Svaret lød da: «Jo, soster Karen har en gang paa et møte bedt til Gud, at han maatte bli omvendt. Der er vel ikke noget galt i at bede for et menneske?»

Grupperinger som dette var aktive og mobiliserte kraftig under kampen for alkoholforbudet: Sogneprest Eriksen spurte i retten: «Har der i Hvite korsforeningen nogen gang været sagt, at den ikke er kristen, som stemte nei ved forbudssaken?» Svaret fra Hansen lød da: «Hvis en er rigtig omvendt til Gud, burde en ikke stemme nei. Men det kan jo være et ordentlig menneske, selv om man ikke er total.» Hvoretter hun på spørsmålet «Blev det sagt ved eller under forbudsavstemningen, at enhver kristen maa stemme ja?», svarte «Ja, det blev sagt.»

Eriksen hadde vært sogneprest på Vålerenga siden 1910, og var det fremdeles

I årene etter folkeavstemningen i 1919 skulle 3 regjeringer komme til å havare på denne saken. Den var sentral, ikke en politisk kuriositet. Kampen falt sammen med en tid preget av uro på mange fronter. Det var ideologisk strid på venstresiden og mellom høyre- og venstresiden, økonomisk krise, jobbetid og dyrtid. Men knapt noen annen sak skapte så mye politisk røre som forbudssaken. Stortingsvalget i 1918 var preget av saken, i 1921 var den det valgkampens mest sentrale spørsmål. Høyre stod mot Venstre, Venstre ble oppfattet som forbudspartiet, i Høyre steg irritasjonen år for år over forbudet, med smugling og hjemmebrenning som resultat. I Arbeiderpartiet var den offentlige linje støtte til forbudet, partiet var først ute med å programfeste et totalforbud mot alkohol i 1912, men med en bestemmelse om at det skulle holdes folkeavstemning. Senere skulle også Norges Kommunistiske Parti – stiftet i 1923 som et parti til venstre for Arbeiderpartiet – også forsvare det.

Avholdsbevegelsen var datidens mest mektige folkebevegelse, som hadde et totalforbud som sitt primære mål. I 1919 var det et begrenset landsomfattende forbud mot brennevin og hetvin som var oppe til avstemning. Strategien til avholdsbevegelsen var å tørrlegge landet gjennom lokale folkeavstemninger og på den måten fjerne alkoholomsetning fra kommune etter kommune. De hadde da også kommet langt med dette, allerede i 1915 hadde forbudet mot omsetning blitt innført i 485 og landets 600 herreder. I de store byene. Men for å få til et landsomfattende forbud måtte saken gjennom Stortinget til en folkeavstemning. Etter stortingsvalget i 1918 hadde avholdsbevegelsen klart å sanke et knepent flertall for et forbud blant stortingsrepresentantene. Selv 27 representanter som ikke var avholdsfolk hadde under press gått inn for saken.

da 50 årsjubileet for studentene fra 1883 ble markert i 1933. I jubileumsskriftet uttrykte han at «I min virksomhet som prest i Oslo har jeg følt det litt sårt å se hvor lite det har været gjort for å bryte vei for en kristendomsforkyndelse som står frit overfor det bånd dogmer og bekjendelser legger over religionen.»

Seier

Saken endte med seier for Eriksen: 29. januar 1920 kunne Social-Demokraten melde at «Der faldt igaar eftermiddag i meddomsretten dom i saken mot de 4 koner fra Vaalerengen, som var tiltalt for æresfornærmelse mot dr. Alfred Eriksen. 3 av de 4 koner var mødt, den fjerde var syk. De 2 fik 50 kr., den tredje 25 kr. i mulkt. De av de tiltalte fremførte ærekrænkende ytringer, nemlig for nr. 1 og 2s vedkommende ytringer om at dr Eriksen hadde sjanglet paa gaten, og nr. 4s uttalelse om at nogen skulde ha set dr. Eriksen fuld, kjendtes døde og magtesløse. De tiltalte var ikke tilstede under domsavsigelsen. I saksomkostninger til statskassen maatte de betale 15, kr. Saken er utsatt for den 4des vedkommende.» Trolig har referenten her slurvet, saken var nok utsatt for den tredjes vedkommende, ikke den fjerdes.

Den personlige frihets vern.
Sogneprest Alfred Eriksen fra Kristiania holder foredrag om forbudssaken i **Arbeiderforeningens lokale (Folketeatret)** torsdag 11te ds. kl. 8¹/₂ aften.
(Pog 6921)

Nå er årets Pride nettopp over. Vi synes denne historien om hvordan de to damene i vårt lokalmiljø levde sammen er verdt å ta med i bladet. Artikkelen er skrevet i 2015. (Vi har fått godkjenning fra NTB om å bruke den).

Min bestemor elsket Synnøve Finden

Av Siri Marte Kværnes

Det er ikke godt å si hva Synnøve Finden drømte om da hun var liten. Så hun allerede da for seg en framtid i ostens tegn? Det sies at hun stengte seg inne med osten på stabburet på Finden gård, og at moren Brita tolket oppførselen i slike baner.

Men lille Synnøve kan umulig har forestilt seg at det 40-50 år senere skulle kjøre flere varebiler med hennes navn – lastet med hennes ost – rundt i Norge. Ei heller at hun ved sin død skulle være en landskjent forretningsdame, eller at selskapet hun startet i 1928, skulle leve videre inn i 2015.

Dårlig behandlet

Synnøve Finden var uvanlig målbevisst i sitt yrkesvalg. Omtrent 18 år gammel reiste hun til Stavanger for å lære meierifaget. De neste årene jobbet hun med ost i flere bedrifter rundt i landet – i Kristiania fra begynnelsen av 1900-tallet.

Findens største osteeventyr startet i 1928. 1. mai dette året åpnet Synnøve Finden Ostefabrikk på Vålerenga i Oslo – ”i meget beskjeden målestokk”, som det senere sto i Aftenposten. Synnøve hadde ansvar for selve produksjonen, mens medgründer Pernille Holmen var bestyrer og tok seg av alt annet.

Forfatter Tor Edvin Dahl, Holmens barnebarn, har skrevet boka ”Min bestemor elsket Synnøve Finden” (2010). Her refererer han til et intervju i Tidens Tegn i 1930, der Synnøve fortalte at hun syntes ost, og spesielt pultost, ble stemoderlig behandlet. I butikkene lå ostene på gulvet, ikke på hyllene. Emballasjen var dårlig, og osten mugnet eller mistet smaken. Dessuten ble gammel ost hakket opp, blandet med vann og brukt til å lage ny ost.

Synnøve Finden med Pernille Holmen på kontoret på Grefsen. Esther Langberg/OM/BS

Sterk tro

Finden engasjerte seg i ostens ve og vel. Ellers vet man ikke så mye om hva hun brukte tiden på, eller hvem hun var sammen med, skriver Dahl. Men meiersken var sterkt troende, og oppsøkte foreningen Oslo lille indre, der en krets av indremisjonskristne holdt møter.

Det var gjennom kristenmiljøet Finden ble kjent med Pernille Holmen i 1926. Pernille var enke og bodde med datteren Evy i en liten leilighet i Oslo sentrum. Her flyttet Synnøve inn, til det som ble starten på et livslangt samboerskap.

Pernille og Synnøve var forretningspartnere. Men hadde de også et kjærlighetsforhold? De var åpenbart glade i hverandre. De valgte å bo sammen, og de delte seng, uten at de gjorde noe større nummer ut av det. Selv hadde kvinnene sannsynligvis ikke behov for å definere hva slags forhold det var snakk om, mener Dahl.

Sengedelingen ble det imidlertid slutt på da en besøkende evangelist fikk greie på det. Evangelisten mente det var usømmelig, og fra den dagen ble en kommode stående mellom sengene på soverommet, ifølge Store biografiske leksikon.

Treg start

Alle på Synnøve Finden Ostefabrikk var troende. Kravet var at de ansatte måtte være med i en menighet i Oslo, og de hadde valget mellom tre forskjellige. Mye av fabrikkens overskudd ble gitt til misjon. Ost og gudstro gikk hånd i hånd. Men i 1928 hadde firmaet verken store inntekter eller mange ansatte. Synnøve og Pernille startet på scratch med lånte penger. Fabrikklokalet var trangt, jobben var stor, og salget var labert. Hadde de overvurdert folks hunger etter god ost? Nei da. Året etter gikk salget bedre. Finden begynte å nå fram med sitt budskap om at hun leverte kvalitetsost bygget på lang erfaring og egne oppskrifter. Snart kunne fabrikkene kjøpe firmabil og ansette sin første medarbeider.

”I vesentlig grad ble vekten lagt på arbeidet for utbredelse av norsk pultost og gammelost, og på dette felt var frøken Finden en foregangskvinne, utrettelig, uredde og full av pågangsmot. Særlig gikk hun inn for propaganda ved hjelp av foredragsvirksomhet, men hun hadde også et åpent øye for den delikate emballasjes betydning.” Slik beskrives Finden i nekrologen som sto på trykk i Aftenposten 9. januar 1957.

Suksess i krisetid

Forfatter Dahl setter kvinnenes oste-suksess i perspektiv: Sommeren 1929 ble 5.000-6.000 esker ost fraktet ut av den lille fabrikk. Året da New York-børsen brøt sammen, økte firmaet produksjonen og ansatte en sjåfør, en syklist og en rekke ostepakkere. Finden utviklet også nye produkter.

Mens ringvirkningene av børskrakket sendte bedrifter i konkurs og arbeidere ut i arbeidsledighet, også i Norge, ble ostefabrikken utvidet flere ganger. Synnøve og Pernille kjøpte fabrikkbygningen de hadde leid, utvidet med flere lokaler og folk, og investerte i to villaer og nye biler. På et par år ble produksjonen seksdoblet, skriver Dahl.

Finden vernet godt om forretningshemmelighetene, og tok patent på flere ostetyper, står det på firmaet Synnøve Findens nettsider i dag. Hun var ikke redd for å si det hun mente, eller kjefte på den som ymtet frampå om at osten ikke var som den skulle. Var det noe Finden visste, var det at hun leverte prima vare.

Siste halvdel av 1930-tallet var seks varebiler på farten med osteleveringer over hele Sør-Østlandet, ifølge Norsk biografisk leksikon.

Norge i krig

Da andre verdenskrig brøt ut i Norge, rammet det også ostefabrikken. Det ble vanskelig å få tak i råstoff, og produksjonen gikk ned drastisk. Da krigen var over, hadde mer enn 20 personer mistet jobben.

I fabrikkens produksjonslokaler i Danmarks gate ca. 1930. Esther Langberg/OBM.

Produksjonen ble tatt opp igjen i 1945, og flere arbeidere kom tilbake. Men det var fremdeles trange tider, og konkurransen hadde blitt hardere, skriver Dahl. Det hjalp heller ikke at fabrikkene var motvillige til å fornye bedriften og produksjonsmetodene. Som om ikke det var nok, måtte Synnøve Finden takle stygge rykter om at flere eldre hadde dødd av pultost.

De aldrende damene trakk seg etter hvert ut av den daglige driften, men fulgte nøye med fra sin villa på Kjelsås. Finden slet med helsa, og i 1957 – 73 år gammel – døde hun etter lengre tids sykdom. ”Meiersken Synnøve Finden”, står det på gravsteinen ved Grefsen kirke i Oslo.

Alt Finden eide, testamenterte hun til Holmen, som gikk bort drøyt fire år senere. Holmens datter Evy og mannen Josef Dahl drev ostefabrikken videre. Synnøve Finden A/S var i familiens eie fram til 1987, da firmaet ble solgt til Dag Swanstrøm.

Kilder:

Tor Edvin Dahl, ”Min bestemor elsket Synnøve Finden – familien og ostefabrikken”, Kagge Forlag (2010)

Norsk biografisk leksikon

Synnøve Finden AS

Aftenposten 9. januar 1957

Medlemsvervingskampanje: Vi trekker ut en heldig vinner av Inge Sylvestogs bilde fra Totengata 10

I forrige blad skrev vi om kunstneren Inge Sylvestog som forærte historielaget flotte innrammede bilder som han har laget av Totengata 10. I den forbindelse kom vi dessverre til å skrive navnet hans feil. Vi beklager selvfølgelig dette.

Han gav oss en god ide: Å holde vervekampanje for å få nye medlemmer og bruke et av bildene hans som premie. Vi har nå holdt igjen det siste bildet som vi fikk av han. De andre har vi solgt for kr. 1800,- til inntekt for laget vårt. Stor takk igjen til Inge!

Vil DU bli den heldige vinner av dette bildet? Si fra til oss når du får nye til å melde seg inn i laget vårt.

Innmelding skjer ved å sende kr. 250,- til vår konto 0530 04 78222 Vålerenga historielag, Hedmarksgata 2, 0658 Oslo. Merkes: Nytt medlem.

På fotoutstillinga midt i oktober trekker vi ut en vinner.

Så nedslitt var huset da Vålerenga vel fikk huset av kommunen.

Den gamle trappa opp til annen etasje måtte vike for et nytt påbygg.

Dugnadsgjengen samlet i bakgården. Fra venstre undertegnede, Bente Østreng, Arne Ihlebæk, Anne Svendsen, Per Haugen og ? (Noen som husker navnet på sistemann?)

Bydelshuset 30 år

av Even Haugseth

1992 var et spesielt år for Vålerenga. Historielaget ble stiftet i april, bydelshuset ble åpna på forsomerens, og bommen i St. Halvards gate kom opp i juli.

Historielaget ble til etter ønske fra beboerne på Vålerenga om at også vi måtte få vårt eget historielag, og at det måtte bli en av aktivitetene i det nyrestaurerte bydelshuset vårt. Sånn ble det.

Bydelshuset i Hedmarksgata 2 har også en forhistorie. En må ikke tro at huset sto der fiks ferdig og kunne brukes til det. Nei, på Vålerenga må det kjempes for å få til noe.

Etter at huset ble fraflyttet og den siste butikken forsvant på 1970-tallet, ble huset okkupert av folk på Vålerenga. Det var ikke bra å la falleferdige hus stå tomme.

Kommunen overtok mange tomme hus langs Strømsveien, og de hadde faktisk så store planer om å rive også Hedmarksgata 2, at de hadde bestilt en gravemaskin som ble parkert bak huset. Riktignok ble dette forhindret fordi en observant skjønnte det var tette bånd mellom riveentreprenøren og en i kommunens ledelse. Kommunen ble varslet og gravemaskinen forsvant. Så nær riving var huset.

Kommunen skjønnte etter hvert at her oppe var det interesse og vilje til å ta vare på huset og lage et bydelshus ut av det. Vålerenga vel fikk overta huset vederlagsfritt fra kommunen med den hensikt å gjøre det om til nettopp dette formålet.

Det ble valgt et eget styre som skulle ta seg av det nye bydelshuset. Dugnadsånden på Vålerenga var det ingen ting i veien med. Folk fra nabolaget stilte opp. Taket ble forsøkt tettet, så det ikke skulle lekke. Stubbloftsleira, som hadde vært isolasjon mellom etasjene, ble spadd ut fra annen etasje. For en drittjobb. Ikke noe støver vel så forferdelig som den leira, når den blir tørr og god.

Hvis denne rønna skulle bli bydelshus, måtte det til et påbygg mot bakgården med trapp, toaletter og handikapinngang. En i styret tegnet påbygget.

En skjønnte fort at alt dette ikke kunne gjøres på dugnad. Et lån ble tatt opp og kyndige håndverkere ble leid inn.

Etter hvert ble tilbygget klart, og mange dugnadstimer måtte til for å male huset innvendig og utvendig og få til en bakgård som kunne brukes.

I bakgården holdt uthuset på å ramle sammen. Dette ble erstattet av et nytt og mer hensiktsmessig et. Legging av stein i bakgården ble i stor grad også gjort på dugnad.

Da huset ble tatt i bruk, måtte det til dugnadsgrupper for driften av huset. En måtte leie ut hybler i annen etasje og lokalet i første etasje. Gardiner ble sydd og renhold måtte til.

I dag kan Vålerenga bydelshus skryte av at det er et av de få bydelshusene i byen som ikke har gått konkurs. Takket være et solid styre som har hatt full kontroll og stått på i 30 år, og en dugnadsinnsats uten sidestykke.

I anledning jubileet, inviterer vi nå folk til å fortelle mer om huset. Det gjelder de som har vært med på å okkupere og redde huset, de som har vært med på dugnader og drift, og selvfølgelig de som har sittet i styret.

Vi håper på innlegg og bilder fra dere til neste Mer gammelt enn nytt. Dette er absolutt en historie som det bør skrives om, for denne innsatsen fortjener heder og ære.

Bydelshuset ble tilholdssted for historielaget i flere år. Her fra lagets første fotoutstilling i 1995. Bjørn Granlund og Kari Johannesen er usikre på hvor de skal henge opp bildene.

LESEBREV

Tippen hadde sterk farfar fra Odalen

Vi synes det er veldig hyggelig å få henvendelser fra andre historielag. Ekstra gøy er det når vi kan hjelpe dem med noe.

For noen måneder siden fikk vi en henvendelse fra Berit Pedersen i Sør-Odal historielag. Hun ville gjerne vite mer om «Tippen» Johansen. Det viser seg at «Tippens» farfar kom derifra, og han skal ha vært sterk. Ikke rart at han ble en av de beste fotballkeepere som Norge har hatt. Vi spilte ballen videre til vår gode venn i VIF Historie, Jarle Teigøy. Han

kunne selvfølgelig hjelpe henne, og vi fikk en lenke tilbake. Den er litt lang for å kunne gjengis her, men vi legger den inn her, så kan den som vil gå inn og lese: www.sor-odalslekt.no

Takk til Berit som sendte oss denne!

Vålerenga skole

I «Mer gammelt enn nytt» nr. 1, 2022 skrev vi om den første kjente storbrannen på Vålerenga i 1881. Lærerne på «Vaalerengens skole opfordret barmhjertige Mennesker Byen rundt til å hjelpe de brandlidte». I og med at den Vålerenga skole som vi kjenner, først ble innviet i 1895, spurte vi om hvor skolen lå under denne brannen.

Vi synes det er gøy med engasjerte lesere, og Lasse Knarbo sendte inn svar:

I boka «50 år i hjertet av Vålerenga. Vålerenga skole 1895 – 1945» står det å lese på side 26: «Barna på Vålerenga var før 1895 fordelt mellom Kampen og Gamlebyen skoler.»

Tidligere i samme bok blir det beskrevet, rent generelt, at før byggingen av de store nye barneskolene i Oslo (Kristiania) var skolene spredt rundt omkring på heller små og kummerlige lokaler.

Takk til Lasse for dette! Det var nok sant at også på Vålerenga var «skolene spredt på heller små og kummerlige lokaler».

Vi fant dette i Adressebok for Kristiania:

1879:

Vaalerengens skole: Øv. Have Gd.
Danmarks gade 21B: Vaalerengens Skolehus

1880:

Vaalerengens skole: Øv. Have Gd.
Vaalerengens skole: Danmarks Gd. 9
Danmarks Gd.: Kværner Skole
Danmarks Gd. 21b: Vaalerengens skole
Have-Gade, øvre: Vaalerengens Bedehus og Skole

Etter byutvidelsen i 1878, da Vålerenga ble en del av Kristiania, ble det endret navn på en del gater fordi de hadde flere steder like eller nesten like navn.

Knivstikkergata

Vi har fått en hyggelig hilsen fra Pepe André Rønning som skriver: Utrolige historier. Anbefaler den med terningkast 10.

Han var av de siste beboerne før huset inne i Totengata ble revet. I de 6 åra han bodde der, husker han to tvillinger som hadde vært bokserere. De var veldig tørste, og det var en del bråk, men det gikk seg til. Strømmen gikk ganske ofte, og da kom de og ordna det hele med kobbertråd. Det var ikke noe knivstikker så lenge han bodde der. Husleia var på 47 kroner og 50 øre. Noen av våre nye landsmenn bodde også der, far, mor og 2 unger fra Pakistan. Når unga vanna risen som de hadde sådd på gulvet, rant det rett ned i leiligheten under. Da gården skulle rives, fikk de nye leiligheter i Kolstadgata på Tøyen.

Dette var tilfelle med Øvre Have Gade eller Have Gade, øvre som endret navn til Oplands-Gaden. I andre gater ble nummereringa gjort om. Dette var tilfelle i Danmarks Gade hvor nr. 21b ble til nr. 20, og er det fortsatt.

1881:

Vaalerengens skole a.: Oplands Gd. 5
Vaalerengens skole b.: Danmarks Gd. 10
Vaalerengens skole c.: Danmarks Gd. 6/8
Danmarks-Gaden 5 nu 6: Skolehus
Danmarks-Gaden 7 nu 8: Skolehus
Danmarks-Gaden 9 nu 10: Kværner Skole
Have-Gd., øvre (Oplands-Gd.): Vaalerengens Bedehus og Skole

Ganske riktig, skolen var i bedehuset i Opplandsgata 5. Sikkert ganske «små og kummerlige lokaler», og helt sikkert ikke plass til alle elevene fra Vålerenga. Vi ser også at under brannen i 1881, brant flere av de små trehusene hvor det var skole, opp i det nederste kvartalet av Danmarks gate (nr. 6, 8 og 10). Samme året som denne brannen, ble Oslo skole (Gamlebyen) grunnlagt. I adressebok for Kristiania 1882, er det ingen spor etter «Vaalerengens skole». Flere av lærerne som skrev under oppfordringen og jobbet på «Vaalerengens skole» i 1881, hadde i 1882 flyttet over til Oslo skole (Gamlebyen). Så da er det trolig at barn fra Vålerenga gikk på den skolen fra 1882. Kampen skole var også spredt på flere adresser. Den nye skolen der tok imot sine første elever i 1888, og da tyder det på elever fra Vålerenga også gikk der.

I boka *Vålerenga – bydel med sjel* - leser vi på side 18 at Kværner Brugs skole for ansattes barn, lå der hvor Arnljot Gellines vei går opp fra Enebakkveien. Skolen ble også benyttet som folkeskole for barn fra Vålerenga. I tillegg hadde Kværner ifølge adressebøkene også skolelokaler i Danmarks gate.

Kan noen hjelpe med adressene, så det blir klassefest?

Vi har fått over dette klassebildet fra Arild Aspegren, og vi vet vi har alle navnene på gutta. Nå er det frist for å sende dette bladet i trykken, så da bruker vi ikke ekstra tid på å finne dem.

Dette er hva han skriver til oss:

Hei!

Er det noen som husker de fulle navnene på oss i klasse 7BG som gikk ut av Vålerenga skole i 1960? Sender du meg adresse og telefonnummer/E-post, jubler jeg så du hører det der du bor. De jeg ikke har navn på står det XXX ved (fyll ut og ring/send meg).

Nederste rekke Fra venstre sitter:

Arild Aspegren, Dag Holmen, Xxx Xxxxx, lærer

Xxxx Rokstad, Tor Veiby, Aage Brøther, Tore Tønnesen. Midtre rad fra venstre: Lasse Valton, Bjørn Xxxxx, Arild Vestby, Arild Andersen, Knut Roar Vestby, Per Strande, Xxx Xxxxx, Svein Granli, Xxx Xxxxx, Terje Hellelose. Øverste rad fra venstre: Vidar Mohagen, Øyvind Kristiansen, Per Ola Sverre, Arild Åneby, Terje Boye Hansen, Svein Xxxxx, Knut Skau, Erik Skau, Svein Johansen, Steen Gilmar Evensen.

Jeg mangler også: Arild Halmrast, Per Trondsen og Trond Andersen.

Kanskje vi kan lage en klassefest? Si fra til en av oss i styret evt. på e-post: post@valerenga så setter vi deg i kontakt med Arild.

Opplev Oslos middelalderby i sommer

Middelalderbyen tegnet av Karl-Fredrik Keller

Hver søndag kl. 13 i hele sommer arrangerer foreningen Middelalder-Oslo utstillingen "LIVET I DET FØRSTE OSLO" med Karl-Fredrik Kellers tegninger fra middelalderbyen.

Samtidig kan du hver søndag også bli med på byvandringen "Middelalderbyens fortid, nåtid og framtid", og det hele er organisert av historiefremidler Leif Gjerland.

Alt er gratis og arrangeres i Oslo Ladegård.

Har du husket å gi oss din nyeste e-postadresse?

Vi sendte 26. juni ut melding på e-post om INFOMØTE MED OBOS. Er du en av dem som ikke fikk den? Da tyder det på at vi enten har

feil e-postadresse på deg, eller at vi ikke har noen i det hele tatt. Send den da til post@valerenga.org. På forhånd takk!

Velkommen til medlemsmøte (med lyd!) tirsdag 13. september kl. 19.00

TRIKKEN PÅ VÅLERENGA

Ikke alt gikk på skinner da vi 7. juni skulle ha bydelsvandring med temaet «Trikken på Vålerenga».

Johnny Vaaga hadde gjort et flott forarbeide med informasjonsbrosjyre som ble delt ut og var klar til å løse oss gjennom gatene der trikkeskinnene tidligere var. Det var bare så synd at lydanlegget vårt sviktet, og dette skjedde bare 20 minutter før vi skulle starte turen. Tida ble for knapp for at vi kunne skaffe et annet. Så dette ble en tur for de som hørte godt.

Det er ingen grunn til å fortvile. Johnny Vaage stiller opp på neste medlemsmøte i september. Riktignok blir det en innendørs «vandring». Da blir det også en mulighet for å bli med for de som ikke hadde mulighet i juni.

Etter foredraget blir det igjen mulighet for å kjøpe seg kaffe og vafler. Si fra hvis du trenger parkeringslapp for å stå ved Vålerenga kirke.

VELKOMMEN! Ta gjerne med familie og venner.

Johnny Vaaga

FOTOUTSTILLING 2022

15. og 16. oktober kl. 12.00 – 16.00
i Vålerenga kirkes menighetssal

Styret har satt opp følgende temaer for årets utstilling, og vi trenger innspill fra dere om hva vi skal vise fram. Ring oss i styret eller send e-post til post@valerenga.org. På forhånd takk!

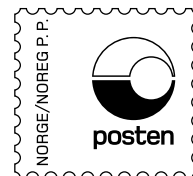
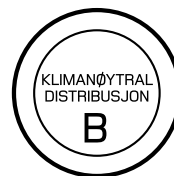
Reiner Schauflier

Fra utstillingen i 2017.

- Branner på Vålerenga
- Enerhaugen i bilder
- Etterstad
- Sotakiosken 100 år
- Vålerenga kirke 120 år - Kirkekunst
- Før/nå-bilder
- Gjenstander fra 1980-tallet
- Kalender 2023
- Østkantspellet i bilder og film
- VAIL og Totengata
- Bydelshuset 30 år
- Postkortsamling
- Historielaget 30 år
- Synnøve Finden og Pernille Holmen
- Veteranbil utenfor inngangen

Avsender/Retur:

VÅLERENGA HISTORIELAG
Hedmarksgata 2
0658 Oslo

MER GAMMELT ENN NYTT

Årgang 25 - nr. 2/2022
ISSN 1890-9094

Informasjonsblad for
Vålerenga historielag

post@valerenga.org

Bankkonto: 0530 04 78222

Leder

Even Haugseth

Nestleder

Reiner Schaufler

Kasserer

Bjørn Granlund

Sekretær

Håkon Olav Harald Engh

Styremedlem

Gro Shakesby

Varamedlemmer

Marius Brevik

Ole Peter Nordby

Fotogruppe

Fotografering, innsamling og
digitalisering av bilder:

Bjørn Granlund
901 80 290

foto@valerenga.org

Idrettsgruppe

Om bydelens idrettsmiljø

Bjørn Arild Gjerdalen
909 19 250

b.gjerdalen@gmail.com

Fotoutstilling og kalender

Even Haugseth
938 01 902

leder@valerenga.org
Reiner Schaufler

Redaksjon medlemsblad

Even Haugseth
938 01 902

leder@valerenga.org
Marion Schavog
926 02 570

marion.schavog@gmail.com
Kate N. Wohlstedt (korrektur)
Reiner Schaufler (produksjon)

Salgstorget

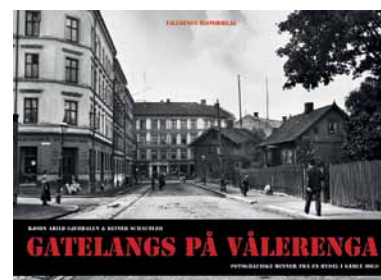
Bestilling: foto@valerenga.org eller tlf. 901 80 290

KNIVSTIKKERGATA Kr. 300,- + porto

Kalender 2022 Kr. 50,- + porto

Gatelangs på Vålerenga Kr. 390,- + porto

Kopp 100,- Caps 100,- Skjorte 180,-

Vålerenga historielag på nett:

valerenga.org

www.facebook.com/valerenga.historielag

Så enkelt er det å støtte Vålerenga historielag

Er du kunde hos Norsk Tipping og tipper
eller spiller Lotto, Joker eller andre spill. Re-
gistrer denne strekkoden og tallrekka under
neste gang, så støtter du indirekte Vålerenga
Historielag. Din innsats og premie blir ufor-
andret.

Takk for støtten!

32774890364462